

МА Никола Мијатов¹
Истраживач-сарадник
Институт за савремену историју
Београд

УДК 796(497.1 Лесковац)“1945/1953”
316.323.72(497.1)

ПОЧЕЦИ СОЦИЈАЛИСТИЧКОГ СПОРТА У ЛЕСКОВЦУ 1945-1953

Апстракт: За револуционарну социјалистичку власт спорт је био један од кључних инструмената за ширење нове идеологије и привлачење превасходно омладине партији. Додатно, спорт је служио и као инструмент интеграције читаве земље где се настојало да спорт буде дубински проткан идеологијом југословенства и да, рефлектујући ту идеју, гради југословенски идентитет. Други потпорни стубови социјалистичког спорта били су масовност, свестраност и доступност. На линији доступности у Лесковцу је одмах 1945. године започета изградња социјалистичког спорта. Проткан идејама социјализма, у реалности нови спорт је био радикално другачији. Идеје су се сломили реалношћу на терену у читавој Југославији, а Лесковац се истакао као поприште највећег сукоба навијача у првим годинама социјалистичке Југославије. Идеја социјалистичког спорта и реализација те идеје на примеру Лесковца тема је овог рада.

Кључне речи: Југославија, спорт, Лесковац, социјализам

Дошавши на власт 1945. године револуционарном методом, владајућа Комунистичка партија суштински је била „авангарда пролетеријата“ и као таква није уживала потпуну подршку народа. Социјалистичка идеологија подразумевала је не само изградњу државе у социјалистичком руху већ и изградњу новог човека. У оквиру ње, социјалистички човек подразумевао је високу развијеност у виду психосоматске равнотеже, али и апсолутну ангажованост у перманентној изградњи социјализма.

Спорт је одмах препознат не само као саставни део просветитељства и неопходни предуслов за изградњу новог човека већ и као метод за привлачење омладине партији. На једном од првих састанака Политбироа после рата Тито је изнео начине којима ће се Партија приближити омладини: „Спорт – веселје – забава. хоће омлад.“²

Идеологија новог спорта била је социјалистичка. Доминантно се ослањала на модел Совјетског Савеза све до 1948. године и сукоба са

¹ nikolamijatov@gmail.com

² Архив Југославије (даље АЈ), Фонд 507, ЦК СКЈ, Политбиро 1945 – 1978, Сједница ЦК КПЈ 25.11. 1945.

Инфромбироом, да би потом као сегмент несврстаности и самоуправљања, тј. засебног југословенског пута у социјализам, и југословенски спорт одступио од социјалистичког модела СССР-а. У првом периоду као смерница коришћена је књига А. Виталина *Спортски живот совјетских трудбеника*³ на сличан начин на који су коришћене и остале смернице, нпр. Устав Совјетског Совјетског Савеза.⁴ Критичан према таквој политици био је Милован Ђилас који је такав модел још 1947. године чак назвао „копирања СССР-а“.⁵ Потом, тражен је аутохтон ослонац и аутохтона идеологија. У свим овим трагањима за идеологију старог југословенског спорта, доминантно обележену Соколским покретом није било места.⁶ Узимајући у обзир да је фундамент Сокола био либерализам, оштри прекид са спортском прошлошћу и не зачуђује.⁷

Кључни идеолог југословенског социјалистичког спорта био је и кључни идеолог југословенског социјализма: Едвард Кардељ. На I конгресу Фискултурног савеза Југославије истакао је: „Фискултура се код нас не може третирати као нешто споредно. Физичка култура је код нас већ у току народноослободилачке борбе, а нарочито после ослобођења, добила један нов значај у том смислу што је она постала једно од подручја напора за благостање и напредак наших народа и срећнијег живота појединца... Није могуће замислити ни благостање ни безбедност народа, ни благостање нити срећан живот људи без подизања здравља и физичке снаге човека... Развитак фискултуре у нашој земљи добио је још један нов битан елемент, који му даје основну карактеристику. Наша физичка култура постала је саставни део опште борбе наших народних маса за бољу будућност, за потпуно укидање свих могућих искоришћавања човека од човека, за благостање и срећу народа и појединца. Значи, наша фискултура је народна и хумана, зато што физички и умно подиже човека и помаже му да постане човек. Садржину наше фискултуре дала је наша народноослободилачка борба. Оно што је садржина целокупног стваралачког живота данас у Југославији, не може а да не буде истовремено и садржина наше физичке културе – створити човека, који ће се свесно укључити у изградњу нове Југославије и који ће

³ А. Виталин, *Спортски живот совјетских трубеника*, (Београд: Млади борац, 1946).

⁴ Мирослав Јовановић, „Пресликана или самобитна друштвена изградња: компаративна анализа устава ФНРЈ (1946) и „Стаљинског“ устава СССР-а (1936)“, *Токови историје* 1-2, 2008.

⁵ Архив Србије (даље АС), Фонд Републички завод за спорт 1945-1982, Архивске јединица 7, Централни одбор ФИСАЈ 1947. година.

⁶ Nikola Žutić, *Sokoli: Ideologija u fizičkoj kulturu Kraljevine Jugoslavije 1929 – 1941* (Beograd: Angrotrade, 1991), 9.

⁷ Nikola Žutić, *Liberalizam i Srbi u prvoj polovini XX vijeka: iz historije ideologije građanskog liberalizma*, (Beograd: Institut za savremenu istoriju, 2007), 157-178.

бити способан да физички и умно највише допринесе на том пољу... Ја мислим да права физичка култура, каква треба да буде наша, не челичи људе само физички, него их и умно, културно и стручно уздиже. У томе је њезина изванредна важност“.⁸

Узимајући у обзир горе наведено, фундаменти новог југословенског спорта били су:

Масовност

Свестраност

Доступност

Нит која се провлачила кроз све ове аспекте, и фактички је била доминантна, јесте социјалистичко југословенство. Све у новој држави морало је бити подвргнуто изградњи социјализма, па и спорт. У дубоко хетерогеној и ратом разореној и подељеној земљи спорт је требало да буде метод интеграције и изградње новог колективног идентитета, јер, како Хобсбаум, примећује: „За већину света данас, једанаесторица младих на фудбалском терену представљају „нацију“, државу, „наш народ“, а не политичари, устав и војне снаге“, док само такмичење представља „сигурносни вентил за групну тензију, која се безболно расипала у симболичним псеудо-борбама“.⁹

Идеологија југословенског спорта директно се манифестовала при формирању нових спортских друштава. У себи је имала су уткану идеју социјалистичког југословенства која је очигледна погледају ли се само имена неких од нових друштава: „Партизан“ и „Црвена Звезда“. Друштва су формирана на широкој бази и у идеји требало је да негују све спортове. Појединац који би постао члан друштва требало је да практикује разне спортове у оквиру друштва и тиме испунити план свестраности новог фискултурника. Основа свега требало је да буде у виду општег физичког образовања које је требало да обухвати Првим петогодишњим планом 50% активних фискултурника.¹⁰ Потом, свестраност је покушана да се изгради преко пројекта Значке фискултурника, а по пропасти овог пројекта формирањем Гимнастичког савеза.¹¹

⁸ АЈ, Фонд 668, Савез за физичку културу Југославије, ф-1, V Пленум Фискултурног савеза Југославије Београд 1948; АЈ, Фонд 117, Савез синдиката Југославије, ф-395, I Конгрес Фискултурног савеза Југославије Београд 1948.

⁹ Erik Hobsbaum, *Kraj kulture: Kultura i društvo u XX veku*, (Beograd: Arhipelag, 2014), 39-40; Erik Hobsbaum, *Nacije i nacionalizam od 1780: Program, mit i stvarnost*, (Beograd: Filip Višnjić, 1996), 161.

¹⁰ *IV Plenum Centralnog odbora Fiskulturnog saveza Jugoslavije*, (Beograd: Centralni odbor Fiskulturnog saveza Jugoslavije, 1947), 9; Дејан Зеџ, „Почетак изградње социјалистичког спорта у Србији 1944-1945“, *Традиција и трансформација - политичке и друштвене промене у Србији и Југославији у 20. веку*, зборник радова, Књ. 1 (Институт за новију историју Србије, Београд 2015), 329-335.

¹¹ Милослав Креачић, *Спорт у Југославији* (Београд: Југословенске књиге, 1950), 98; *IV Plenum Centralnog odbora Fiskulturnog saveza Jugoslavije*, 69; АС, Републички

У реалности, свестраност је изгубила од фудбала. Далеко најпопуларнији спорт победио је тихо где су се лопте крпењаче шутирале широм Југославије, а нова спортска друштва искоришћена су као формализовање ове иначе заступљене рекреације.¹²

Далеко већи проблем фудбал је правио на пољу нереди. Појаве тада карактерисане као „клубаштво“, „шовинизам“ и „локал-патриотизам“ своју манифестацију најчешће су добијале управо преко фудбалских утакмица. Заогрунута плаштом масе, појединац је у прилици да на стадиону искаже своје политичко незадовољство и у државама са једнопартијским системом. Тиме стадиони постају специфични медијуми за још специфичнију политичку комуникацију, где маса (зло)употребљава фудбал само као средство за изражавање незадовољства које суштинске везе са фудбалом и нема. Та незадовољства често поприме и шовинистички, расистички и хомофобични израз.¹³ Одлична илустрација ово тезе јесте сусрет између „Партизана“ и мађарске екипе, када је публика усред Београда навијала за мађарску екипу. Позадина наведеног, свакако, није симпатисање мађарског фудбала, или Мађарске уопште, већ специфичан протест против власти, с обзиром на то да је „Партизан“ војни клуб са именом које рефлектује идеологију владајуће партије.¹⁴

Непримерено навијање било је примећено и ван Београда. Тако, Словенци су викали „смрт приморцима“ у приликама када су били домаћини, а када су играли против приморских тимова.¹⁵ У Далмацији рад локалног одбора ометали су „клубаша, ускогрудници и локал-патриоти а уствари непријатељи нашег покрета“. Преко тужби, жалби, протеста и молби опструирали су фудбалско првенство.¹⁶

„Локал шовинизам“ како је наведено у изворима, а у бити локал-патриотизам, примећен је током фудбалских сусрета Краљева и Чачка. „Локомотива“ из Краљева је на терен изнела шпорет „да би тиме приказала своје друштво“. Циљ перформанса није био да се прикажу достигнућа социјализма у виду шпорета већ провокација противничких играча и завод за спорт 1945-1982, број архивске књиге-11, Одлуке II Конгреса Фискултурног савеза Југославије 16. и 17. април 1948.

¹² АЈ, Фонд 117, Савез синдиката Југославије, ф-137, О неким проблемима фискултуре.

¹³ Sandra Radenović, *Sport i društvo: sociologija sa sociologijom sporta, sociologija sporta* (Београд: Факултет спорта и физичког васпитања, 2017), 168.

¹⁴ Архив града Београда, Савез комуниста Србије, Организације ЦК Београда, Градски комитет Београд 1944-1972, кутија-738, Записник са састанка Месног Комитета СКОЈ-а Београд 05.05.1948; АЈ, Фонд 508, ЦК СКОЈ, Ша-1/29, Записник са састанка Месног Комитета СКОЈ-а Београда 05.05.1948.

¹⁵ АЈ, Фонд 668, Савез за физичку културу Југославије, ф-1, V Пленум Фискултурног савеза Југославије Београд 1948.

¹⁶ АС, Републички завод за спорт 1945-1982, број архивске књиге-2, Извештај тајника Обласног одбора ФИСАХ-а за Далмацију друга Бего Николе 10-11.12.1946;

навијача, која је и успела. Из угла социјалистичке идеологије, потез је, свакако, био погрешан јер се шпорети у Краљеву производе за све становнике Југославије који би заједничким снагама требало да изграђују социјализам.¹⁷

Међунационалних сукоба, или манифестација непријатељства, налазимо између клубова из Србије и Хрватске. Тако су навијачи „Динама“ добацивали играчима „БСК-а“ „четници“, док су навијачи „Хајдука“ у Београду називани „ушаше“, „фашисти“ и „србоубице“. Директно, а посредном методом, добацивано је и Партији: после утакмице у Загребу између „Динама“ и „Црвене Звезде“ навијачи су испред споменика краљу Томиславу узвикивали „до-ље ка-пе“. Узвике су пропратили и скидањем капа, али се исти узвик могао истовремено тумачити као „доље КП“.¹⁸

Конкретнији помен сукоба налазимо код фудбалских сусрета спортских друштава „Будућност“ и „Ловћен“, као и сусрета „Бокелја и Арсеналца“. Оба сусрета догодила су се 1946. године и у изворима се наводи детаљније како су се сукоби одвијали али се наводи да су учествовали подједнако и играчи и публика.¹⁹ Више информација о овим сукобима нема, у штампи нема ни трагова, па можемо претпоставити да нису били масовног карактера.

Свакако, у уједињеној Југославији за овакво навијање није било места. Ма колико било уперено против државне идеологије, оно остаје у домену „ритуалног насиља“.²⁰ Док је у Београду и другим местима насиље било ритуално, у Лесковцу је избило чисто насиље.

Проблематика лесковачких навијача

Два сусрета између спортских друштава „Радничког“ из Крагујевца и „Косте Стаменковића“ из Лесковца 1949. године истакла су се по много чему, а врло мало по фудбалу.

Први сусрет одиграо се у Лесковцу. Одмах по доласку играча „Радничког“, све је сугерисало на предстојећи сукоб. Крагујевачки фудбалери у Лесковцу нису могли нигде ништа да поједу или купе, јер нико није хтео да их послужи. За ручак који су добили приметили су да „је супа превише намерно засољена, тако да ништа нису јели“.²¹

¹⁷ АС, Републички завод за спорт 1945-1982, број архивске књиге-2, Записник са годишње скупштине окружног одбора ФИСАС-а у Чачку 1946. године.

¹⁸ Davor Kovačić, „Jugoslavenski nogomet od završetka Drugog svjetskog rata do kraja 1950-ih – romantičan početak dekadencije“, *Historijski zbornik*, (Zagreb: Društvo za hrvatsku povjesnicu, 2016), 152.

¹⁹ АС, Републички завод за спорт 1945-1982, број архивске књиге-2, Извештај о стању физкултуре у Црној Гори 1946. године.

²⁰ Grejam Skembler, *Sport i društvo: Istorija, moć i kultura* (Beograd: Clio, 2007), 161.

²¹ АЈ, Фонд 117, Савез синдиката Југославије, ф-61, Извештај са фудбалске утакмице ССД „Раднички“ - Крагујевац – ССД „Коста Стаменковић“ Лесковац 10.08.1949.

Страсти се на утакмици нису смириле, напротив. Противнички тим Лесковчани су дочекали са повицима „уби га“. Сама игра била је препуна грубих стартова од стране Лесковчана, а судије услед страха нису кажњавале прекршаје. Колики је био страх судија показује и чињеница да су линијске судије у извештају са утакмице молиле да више никад не суде утакмице у Лесковцу.²²

Но, врхунац се заправо догодио ван стадиона. Крагујевчани су настојали да не остану дужни Лесковчанима па су их називали „бугарашима“, док су они узвраћали називом „србенде“. У нередима подједнако су учествовали и лесковачки редари, а требало је да чине управо супротно. Да не остане само на повицима побринуо се извесни Крагујевчанин који је потегао револвер на „једног друга из Лесковца“. Да ствар буде још гора, револвераш је био шеф милиције Крагујевца, а нишанио је такође шефа милиције али Лесковца. Милиција је у нередима учествовала и посредно: на колима функционера СД „Радничког“ Радета Митровића разбијено је стакло. Митровић је починиоца ухватио и предао властима, али је он убрзо пуштен.²³

Крај драме одиграо се око аутобуса играча „Радничког“ око којих се окупила маса и, да није било полиције, „маса би линчовала играче Радничког“. Опет, играче нису спасли милицајци Лесковца већ милиционери из Крагујевца, јер би њихове лесковачке колеге врло вероватно линч допустиле.²⁴

За следећу утакмицу одређен је неутрални Крушевац, у нади да ће се сусрет одиграти без сукоба. Међутим, око 800 Лесковчана допутовало је да подржи свој тим. Прва мета овим навијачима био је судија кога су дочекали повицима: „уа“, „уби га“ и „покоси га“. Полиција Крушевца одмах је реаговала и ухапсила многе изгреднике и омогућила наставак утакмице. Све до самог краја утакмица је прошла мирно, али онда су сами играчи били варница: одбили су да се поздраве и демонстративно су изашли са терена. На терен су потом упали преостали навијачи Лесковца и покушали да нападну судију, али су спречени интервенцијом крушевачке милиције.²⁵

Ни повратак играча „Радничког“ из Крушевца није прошао мирно већ је био праћен навијачима „Косте Стаменковића“ који су добацивали да је утакмица била намештена и „бацали најпогрдније погрде на фискултурни покрет“.²⁶

Наведени изгреди уз угла власти лако би се могли означити као нереди класичних „непријатељских елемената“. Актери су могли бити означени као „кулаци“, „петоклонаши“, „симпатизери четника“ и томе слично

²² Исто.

²³ Исто.

²⁴ Исто.

²⁵ Исто.

²⁶ Исто.

и тиме би читав догађај био измештен из тока изградње социјализма. Међутим, ситуација је била потпуно другачија. Прво, као што смо видели, милиција Лесковца није адекватно реаговала или није реаговала уопште. Друго, шеф милиције је био тај који је потегао пиштољ. Треће, што се тиче навијача, међу њима су била и „два друга који су носили споменице од 1941. на капутима“. У нередима се истакао извесни Жарко, такође из Лесковца, који је, осим што је био ватрени навијач, био и члан Градског комитета КПС – Лесковца. Чак су и фискултурни руководиоци учествовали у нередима. Издвојио се плаћени руководилац Властимир Нешић, који је неколико пута рекао „јебем ти ја овакву социјалистичку фискултуру“ и „посерем се на ФИСАС [Фискултурни савез Србије – Н.М.]“.²⁷

Дубина проблематике налази се управо у томе што су, условно речено, људи социјализма нереди изазвали и у њима учествовали. Наизглед небитне и маргиналне утакмице између „Радничког“ и „Косте Стаменковића“ претвориле су се у нереди који су указали на крхкост послератне власти и на слом идеје социјализма на пољу врхунског спорта, где су преовладале исте оне појаве карактеристичне за врхунски капиталистички спорт.

Како је власт реаговала на ове нереди у Лесковцу и Крушевцу у изворима нема трагова. Оно што је сигурно јесте интервенција Централног комитета 1952. године у виду Писма Централног комитета „О стању и задацима у фискултури“.²⁸

Писмо је доминатно оријентисано на професионализам у спорту, за који није могло бити места у држави сачињеној од „радног народа“. За Лесковац, професионализам није имао нарочит значај будући да спортска друштва у њему нису била у самом врху југословенског спорта. Писмо је доминантно оријентисано на СД „Партизан“, „Црвену Звезду“, „Хајдук“, „Динамо“ итд.²⁹

Међутим, писмо се морало дотаћи и нереди на утакмицама где су аутори сасвим сигурно били упознати са дешавањима у Лесковцу и Крушевцу августа 1949. године. Крајње прорачунато, избегнуто је њихово помињање, што и не чуди са обзиром на то да је писмо публикувано у штампи. Масовни нереди се нигде у писму не помињу већ се помињу „малограђанштина“ и „разни индивидуални испади“.³⁰ Малограђанштина и њено дефинисање од стране тадашње власти, као и индивидуални испади, засигурно су погрешна, тј. намерно погрешна – категоризација. У питању су били нереди масовног карактера.

²⁷ Исто.

²⁸ АЈ, Фонд 507, ЦК СКЈ, XII 1/8, Писмо Централног комитета „О стању и задацима у фискултури“ 02.02.1952.

²⁹ Исто.

³⁰ Исто.

Оријентисано на професионализам, кадровску политику и питање спортске штампе, писмо се закључује императивом: „Зато је дужност свих партијских организација и органа народне власти, масовних и фискултурних организација и форума да се заложе за ликвидацију поменутих слабости и постизање нових успеха и фискултури“.³¹ Поменуте су многе слабости, али о нередима у Лесковцу и Крушевцу ни речи. О њима једине трагове налазимо у архивама.

Закључак

Идеја социјалистичког спорта, пре свега интегративног југословенства унутар њега, добила је своју радикално другачију реализацију на терену, на подручју Лесковца. Сукоби навијача око утакмица „Радничког“ из Крагујевца и „Косте Стаменковића“ из Лесковца највећи су записани сукоби навијача у временском оквиру рада 1945-1953.

Значај ових сукоба треба посматрати шире, ван конкретне сензационалистичке ноте коју они са собом носе. Ови сукоби показују да се спорт, иако успостављен и контролисан од стране власти, већ 1949. године од те власти делимично отргао. Сукоб навијача, иако можда није имао антисоцијалистичку или антијугословенску конотацију, у својој суштини је то био. Иако су сви били номинално део „радног народа“, иако су сви номинално неговали „братство и јединство“ и чували „тековине народноослободилачке борбе“, сукобима су се поставили наспрам идеологије социјализма и тиме подривали њене темеље. Конкретни разлог сукоба вероватно је био локалпатриотског карактера, али када у њему учествују милиција, спортски функционери и носиоци партизанске споменице – рефлексија тог сукоба је далеко ван одреднице локалпатриотизма.

Сукоби на стадионима у Лесковцу и Крушевцу потврђују тезу да су стадиони медијуми за специфичну политичку манифестацију појединаца који су, заогрнути непробојним плаштом масе, у стању да кажу оно што у свим другим ситуацијама не би могли. Најчешће, управо се говори против власти, што се посредно потврдило и на примеру Лесковца.

С друге стране, погрешно би било извлачити закључке о развоју спорта у Лесковцу на основу једног сукоба навијача. Послератни развој и изградња државе манифестовали су се и путем развоја социјалистичког спорта у Лесковцу где је, после ратних разарања, спортски живот заиста почео да се развија, и то на масовној бази. Позитивних тековина овог развоја сасвим сигурно има прегршт, али се овај рад фокусира на једну немилу епизоду која је у годинама 1945-1953. карактеристична за Лесковац.

³¹ Исто.

Извори и литература

Извори

Архив Југославије:

- Фонд 507, ЦК СКЈ
- Фонд 668, Савез за физичку културу Југославије
- Фонд 117, Савез синдиката Југославије
- Фонд 508, ЦК СКОЈ

Архив Србије:

- Републички завод за спорт 1945-1982.

Архив града Београда:

- Савез комуниста Србије, Организације ЦК Београда, Градски комитет Београд 1944-1972.

Литература

IV Plenum Centralnog odbora Fiskulturnog saveza Jugoslavije, Beograd: Centralni odbor Fiskulturnog saveza Jugoslavije, 1947.

А. Виталин, *Спортски живот совјетских трубеника*, Београд: Млади борац, 1946.

Grejam Skembler, *Sport i društvo: Istorija, moć i kultura*, Beograd: Clio, 2007.

Davor Kovačić, "Jugoslavenski nogomet od završetka Drugog svjetskog rata do kraja 1950-ih – romantičan početak dekadencije", *Historijski zbornik*, Zagreb: Društvo za hrvatsku povjesnicu, 2016.

Дејан Зеџ, „Почетак изградње социјалистичког спорта у Србији 1944-1945“, *Традиција и трансформација - политичке и друштвене промене у Србији и Југославији у 20. веку*, Зборник радова, Књ. 1, Институт за новију историју Србије, Београд, 2015.

Erik Hobsbaum, *Kraj kulture: Kultura i društvo u XX veku*, Beograd: Arhipelag, 2014.

Erik Hobsbaum, *Nacije i nacionalizam od 1780: Program, mit i stvarnost*, Beograd: Filip Višnjić, 1996.

Мирослав Јовановић, "Пресликана или самобитна друштвена изградња: компаративна анализа устава ФНРЈ (1946) и „Стаљинског“ устава СССР-а (1936)", *Токови историје* 1-2, 2008.

Мирослав Креачић, *Спорт у Југославији*, Београд: Југословенске књиге, 1950.

Nikola Žutić, *Sokoli: Ideologija u fizičkoj kulturu Kraljevine Jugoslavije 1929 – 1941*, Beograd: Angrotrade, 1991 .

Nikola Žutić, *Liberalizam i Srbi u prvoj polovini XX vijeka: iz historije ideologije građanskog liberalizma*, Beograd: Institut za savremenu istoriju, 2007.

Sandra Radenović, *Sport i društvo: sociologija sa sociologijom sporta, sociologija sporta*, Beograd: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, 2017.

Summary

Nikola Mijatov

THE BEGININGS OF SOCIALIST SPORT IN LESKOVAC

For socialist Yugoslavia sport was one of the pillars of socialist ideology. A new human, socialist human, must have been a physically harmonically developed and for that purpose sport was recognized as an integral part of education. The idea was that socialist sport must be mass, ever present and universal. Furthermore, sport was used as an instrument of the ruling communist party for reaching the broader population and gaining more supporters. Not all of the population of Yugoslavia embraced new regime in 1945 so sport was recognized by Josip Broz Tito himself as an instrument for reaching the youth. In that sense, socialist Yugoslav identity was the pillar of new sport and in the heterogenic and war torn state was a tool for integration of different nationalities and entities. Yet, in reality through football there were many excesses of hooligans that were undermining the very core of ideology of Yugoslavia. Biggest conflict among football fans was in 1949 when two matches were held between clubs Kosta Stamenković from Leskovac and Radnički from Kragujevac. First mach was held in Leskovac where violence out broke in which took part not only football fans but also police and sport officials from Leskovac. Second mach was held in Kruševac in order to avoid conflicts but 800 fans from Leskovac came and brought havoc with them. Police had to react and many were arrested. All of this would not have had a profound impact on the government and the Party if the participants were hooligans or sympathizers of for e.g. Chetniks. On the contrary, among participants there were decorated partisans, local politicians and sport officials. Still, it wrong to conclude that the development of socialist sport in Leskovac was marked only by conflicts of fans. In the years 1945-1953 foundations of socialist sport were built, but Leskovac and the fans of Kosta Stamenković club stands out as ones that marked the biggest conflict in Yugoslav football in the first years of socialist Yugoslavia.